

การ

ประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์วัยรุ่น: กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี

คมกริช อันทรง^{1*}พินา สมบูรณ์²เริงวิษฐ์ นิลโคตร³วิยวุฒิ บุญลอย⁴

รับบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 25 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยต้องออกจากระบบการศึกษา ปัญหาหนึ่งที่พบมากในปัจจุบัน คือ ปัญหการตั้งครรภ์ในวัยเรียน จากการสำรวจของกรมอนามัย พบเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ตั้งครรภ์มากถึง 20 คนต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งการตั้งครรภ์ในเด็กวัยนี้จะมีผลกระทบต่อร่างกายที่ยังไม่พร้อมจะมีบุตร ส่งผลต่อการศึกษา ต้องย้ายโรงเรียนหรือเลิกเรียน เกิดปัญหาครอบครัวตามมาเนื่องจากขาดความพร้อมในการเลี้ยงดู เด็กที่เกิดมาก็กลายเป็นปัญหาของสังคม โรงเรียนบ้านแก้วเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้นำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยเด็กวัยเรียน ได้แก่ 1) เมตตา คือ ความรักและความหวังดี มีใจเปิดกว้าง ส่งเสริมความรู้ด้านเพศวิถี สร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่อบอุ่น ปลอดภัย 2) กรุณา คือ การให้คำปรึกษา แนะนำนักเรียนและผู้ปกครองด้วยความเข้าใจ ไม่ซ้ำเติมไม่กล่าวโทษหรือตีตราเด็ก 3) มุทิตา คือ การยกย่องนักเรียนและครูที่มีความประพฤติดีมีความรับผิดชอบ ส่งเสริมสมานนักเรียนและส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) อุเบกขา คือ ผู้บริหารต้องให้การช่วยเหลืออย่างมีสติและปัญญา ตัดสินใจบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและสิทธิมนุษยชน ไม่เลือกปฏิบัติ มีเหตุผล และให้ออกาสนักเรียนได้พัฒนาตนเอง จากการทำนงานส่งผลให้โรงเรียนไม่มีนักเรียนตั้งครรภ์ในวัยเรียน นอกจากนี้แนวทางดังกล่าว ได้ส่งเสริมความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัวของนักเรียน ครูมีความรักความเข้าใจในนักเรียน สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป

คำสำคัญ: หลักพรหมวิหารธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา การป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

* อีเมล: komkit.u@gmail.com

² ผศ.ดร. ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³⁻⁴ อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

The Application of the Brahmavihāra Principles for School Administrators in Preventing and Solving the Problem of Teenage Pregnancy: A Case Study of Ban Kaew School, Chanthaburi Province

Komkit Unsong ^{1*}

Lita Somboon ²

Reongwit Nilkote ³

Waiwoot Boonloy ⁴

Abstract

Rapid economic and social changes have led many youths to leave the formal education system. One critical issue is teenage pregnancy. According to Thailand's Department of Health, the pregnancy rate among girls under 20 is 20 per 1,000. Teenage pregnancy can cause physical health risks, disrupt education, lead to school dropout, and create long-term family and social problems due to a lack of parenting readiness. Ban Kaew School, an opportunity expansion school, has applied the Brahmavihāra —core Buddhist teachings promoting human values—to prevent and address this issue. 1) Metta (Loving-kindness): Promoting an open-minded and supportive school atmosphere, providing age-appropriate and comprehensive sexuality education, and ensuring students feel safe and valued. 2) Karuna (Compassion): Offering nonjudgmental counseling to students and parents, helping them understand consequences without blame or stigma. 3) Mudita (Sympathetic Joy): Recognizing students and teachers with good behavior, encouraging student leadership, and building students' self-worth and pride in responsible choices. 4) Upekkha (Equanimity): School leaders make thoughtful, unbiased decisions based on equality, human rights, and reason—ensuring all students have a chance to grow. This approach has resulted in zero reported cases of teenage pregnancy at the school. It has also strengthened family bonds, deepened teacher-student relationships, and supported students' personal development. The application of Brahmavihāra has proven effective in promoting a caring, inclusive school culture that equips students for a better quality of life and meaningful contribution to society.

Keywords: Brahmavihāra Principles, School Administrators, Prevention and Resolution of Teenage Pregnancy

¹ Director of Ban Kaew School, Under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office

* Email: komkit.u@gmail.com

² Asst. Prof. Dr. Department of Educational Testing and Research, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

³⁻⁴ Lecturer Dr. Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat

บทนำ

ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นหนึ่งในปัญหาทางสังคมและสาธารณสุขที่สำคัญของโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งตัววัยรุ่น ครอบครัว และสังคมโดยรวม องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2022) ระบุว่า การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมารดาและทารก รวมถึงเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์และการคลอด สอดคล้องกับองค์การยูนิเซฟ (United Nations International Children's Emergency Fund, 2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาของเด็กหญิง ทำให้พวกเขามีโอกาสน้อยลงในการได้รับการศึกษาที่ดีและโอกาสทางอาชีพในอนาคต สำหรับประเทศไทยปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้รับการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ โดยในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดให้การส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาศักยภาพของวัยรุ่นเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ในขณะที่แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2569) ให้ความสำคัญกับการลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นผ่านการให้ความรู้และการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ได้กำหนดแนวทางการให้ความคุ้มครองและสนับสนุนวัยรุ่นในการเข้าถึงบริการสุขภาพ การศึกษา และข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ออกระเบียบเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถศึกษาต่อได้ และได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) นอกจากนี้ยังได้ประกาศนโยบาย “เรียนดีมีความสุข” ที่มีแนวทางส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข การช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้ออกนอกระบบการศึกษา (Zero Drop out) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2567) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องหามาตรการและกำหนดแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (2565) ได้สำรวจวัยรุ่น หญิงคลอดบุตร ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า วัยรุ่นหญิงอายุ 10-19 ปี มีการคลอดบุตรรวมทั้งสิ้น 42,457 คน แบ่งเป็น อายุ 10-14 ปี จำนวน 1,569 คน คิดเป็นอัตรา 0.8 ต่อวัยรุ่นหญิง 1,000 คน และอายุ 15-19 ปี คลอดบุตร จำนวน 40,888 คน คิดเป็นอัตรา 21.0 ต่อวัยรุ่นหญิง 1,000 คน นอกจากนี้ ยังพบว่าการคลอดซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 3,181 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ของแม่วัยรุ่นอายุ 10-19 ปีที่ตั้งครรภ์ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีหลายปัจจัย เช่น การขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำกัด และปัจจัยทางสังคมและ

เศรษฐกิจ ซึ่งการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีผลกระทบทั้งต่อมารดาและทารก รวมถึงด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม รายงานได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการป้องกันและการให้การสนับสนุนแก่แม่วัยรุ่น โดยได้กำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เช่น การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การส่งเสริมการใช้วิธีคุมกำเนิด และการปรับปรุงการเข้าถึงบริการสุขภาพ สำหรับเป้าหมายระดับชาติ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเป้าหมายในการลดอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิง โดยกำหนดอายุ 10-14 ปี ไม่เกิน 0.5 คนต่อวัยรุ่นหญิงพันคน และอายุ 15-19 ปี ไม่เกิน 15 คน ต่อวัยรุ่นหญิงพันคน ภายในปี พ.ศ. 2570

การบูรณาการยุทธศาสตร์ของจังหวัดจันทบุรีกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

จังหวัดจันทบุรีได้นำพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด โดยมีแนวทางสำคัญที่สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติ ดังนี้

1. สิทธิของวัยรุ่นในการเข้าถึงความรู้และบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ (มาตรา 5-6) โดยสนับสนุนให้สถานศึกษาในจังหวัดดำเนิน **โครงการเพศศึกษารอบด้าน** (Comprehensive Sexuality Education : CSE) เพื่อให้วัยรุ่นได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ และจัดให้มีแหล่งข้อมูลออนไลน์ เช่น เพจ "วัยรุ่นจันทน์ ฉลาดรัก รู้จักควบคุม" หรือส่งเสริมการใช้แอปพลิเคชัน Teen Club เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาวะทางเพศ และประเมินตนเอง
2. การส่งเสริมการเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ (มาตรา 7-8) โดยพัฒนา **คลินิกวัยรุ่น** (Teen Clinic) ในโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพให้เป็น "บริการสุขภาพที่เป็นมิตร" (Youth-Friendly Health Services: YFHS) ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข และให้บริการคุมกำเนิดระยะยาว (LARC) เช่น ห่วงอนามัยและยาฝังคุมกำเนิดฟรีสำหรับวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง
3. ระบบช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ (มาตรา 9-10) โดยตั้งกลไกช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบ **"ครูนางฟ้า"** ตามแนวทาง **"เรียนต่อได้ ไม่ต้องลาออก"** โดยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานสาธารณสุข และสำนักงานพัฒนาสังคมฯ ทั้งสนับสนุนด้านสวัสดิการและโอกาสทางอาชีพ สำหรับวัยรุ่นที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ผ่านศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด
4. การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น (มาตรา 11) โดยจัดโครงการ **"ลดการตั้งครรภ์ซ้ำ"** เพื่อให้คำปรึกษาเรื่องคุมกำเนิดหลังคลอด และติดตามกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนกลไก **"พี่เลี้ยงวัยใส"** ซึ่งเป็นเครือข่ายวัยรุ่นที่เคยตั้งครรภ์มาก่อน มาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

5. กลไกการดำเนินงานและการติดตามผล (มาตรา 12-14) โดยแต่งตั้ง "คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด" เพื่อกำกับดูแลนโยบาย และจัดทำฐานข้อมูลวัยรุ่นตั้งครรภ์และคลอดบุตร เพื่อนำไปวิเคราะห์และปรับปรุงแผนปฏิบัติการ

งานวิจัยในประเทศ

องค์กรยูนิเซฟ ประจำประเทศไทย (2558) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่มาจาครอบครัวที่มีรายได้ต่ำและมีการศึกษาต่ำ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักเกิดจากความขาดแคลนความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด ขาดการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่า ความไม่เข้าใจในเรื่องการคุมกำเนิดและการตัดสินใจทางเพศที่ไม่ปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นตกอยู่ในความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การขาดการศึกษาเพศศึกษาในโรงเรียนและการให้ความรู้ที่ไม่เพียงพอ การศึกษานี้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการเสริมสร้างการศึกษาเพศศึกษาในโรงเรียน การปรับปรุงการให้บริการด้านสุขภาพให้เข้าถึงวัยรุ่นได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจและการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนในการช่วยลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สอดคล้องกับ วรุษพร ณ์รัฐจิโรจน์ (2560) ได้วิจัยเรื่องการขับเคลื่อนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเกิดจากการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิด การเข้าถึงบริการสุขภาพที่ไม่เพียงพอ และการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม การศึกษานี้เสนอแนวทางการขับเคลื่อนผ่านการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา การส่งเสริมการใช้บริการสุขภาพที่เหมาะสม การให้การสนับสนุนทางสังคมและครอบครัว รวมถึงการมีนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องในการลดอัตราการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เช่นเดียวกับ นิตยา เพ็ญศิริรักษา (2564) ที่ได้วิจัยการประยุกต์หลักสูตรเพศศึกษารอบด้านเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้เสนอการใช้หลักสูตรที่ครอบคลุมในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพ การพัฒนาความสัมพันธ์ การควบคุมตนเอง และการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรเพศศึกษารอบด้านช่วยให้วัยรุ่นมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้วิธีป้องกันและการมีพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย อีกทั้งยังช่วยลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ มลิวลย์ ศรีม่วง (2562) ได้วิจัยการจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น กรณีศึกษาอำเภอตาลูม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุหลักของการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น คือ การขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด และการเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำกัด รวมถึงปัจจัยด้านสังคม งานวิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดการปัญหาโดยการส่งเสริมการศึกษาเรื่องเพศและการคุมกำเนิดผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่ายและเหมาะสมกับวัยรุ่น การส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนและดูแลผู้ที่ประสบปัญหานี้ยังเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นในอนาคต

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ สามารถสรุปแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ประกอบด้วย 1) การศึกษาเพศศึกษาในโรงเรียน 2) การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน 3) การเข้าถึงบริการสุขภาพและการคุมกำเนิด 4) การใช้สื่อดิจิทัลและกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อดิจิทัลและการจัดเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและความสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

งานวิจัยต่างประเทศ

การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับสากล งานวิจัยต่างประเทศหลายชิ้นได้ศึกษาปัจจัยและพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อาทิ Guttmacher Institute. (2017) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่นอเมริกัน ผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นอเมริกันมีแนวโน้มเริ่มมีเพศสัมพันธ์ช้าลงเมื่อเทียบกับอดีต สัดส่วนของวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์ลดลง และอัตราการใช้วิธีคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการใช้วิธีคุมกำเนิดแบบระยะยาวได้รับการส่งเสริมมากขึ้น ส่งผลให้อัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของสหรัฐฯ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการลดลง ได้แก่ การเข้าถึงการศึกษาเพศวิถีที่ครอบคลุมและการเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะการป้องกันโดยการให้ความรู้ด้านเพศศึกษาและการเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศที่ครอบคลุม ซึ่ง Smith, T. E., & Coleman, L. M. (2019) ก็ได้ศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทของการศึกษาเพศวิถีอย่างรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education - CSE) ในการลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยพบว่า 1) การศึกษาเพศวิถีอย่างรอบด้าน (CSE) ให้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ การคุมกำเนิด ความสัมพันธ์ และทักษะชีวิต ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น 2) รัฐที่มีการบังคับใช้ CSE อย่างเข้มข้น มีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต่ำกว่ารัฐที่เน้นเฉพาะการสอนเรื่อง "การงดเว้น (Abstinence-only) และวัยรุ่นที่ได้รับ CSE มีแนวโน้มใช้ถุงยางอนามัยและยาคุมกำเนิดมากขึ้น 3) การสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง และระดับท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของ CSE 4) ผู้วิจัยแนะนำให้มีการบูรณาการ CSE ในหลักสูตรการศึกษาทั่วประเทศ และควรเพิ่มการฝึกอบรมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสอน CSE มีประสิทธิภาพมากขึ้น 5) งานวิจัยนี้เน้นย้ำว่า การศึกษาเพศวิถีอย่างรอบด้านเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และควรได้รับการสนับสนุนในเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Brown, J. D., & Sales, J. M. (2018) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของการเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยผลการวิจัยพบว่า 1) วัยรุ่นที่สามารถเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ และการให้คำปรึกษามีแนวโน้มที่จะใช้วิธีป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการบริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น (Adolescent-friendly services) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดอัตราการตั้งครรภ์ 2) โครงการที่ให้บริการการคุมกำเนิดฟรีหรือมีต้นทุนต่ำช่วยลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญ การผสมผสานระหว่างการศึกษาเพศวิถีและการให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ช่วยเพิ่มอัตราการใช้วิธีคุมกำเนิดที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้แนะนำว่าควรมีการขยายบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นให้ครอบคลุมมากขึ้น เพราะการเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์เป็นกุญแจสำคัญในการลดอัตรา

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และจำเป็นต้องมีนโยบายที่สนับสนุนให้วัยรุ่นสามารถใช้บริการเหล่านี้ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย นอกจากนี้ Kearney, M. S., & Levine, P. B. (2015) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของรายการโทรทัศน์เรียลลิตี้ 16 and Pregnant ของ MTV ต่ออัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสหรัฐฯ โดยใช้ข้อมูลทางสถิติและการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ชม และ ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกอากาศของ 16 and Pregnant สัมพันธ์กับการลดลงของอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ถึง 5.7% หลังรายการเผยแพร่ 2) การค้นหาคำว่า "การคุมกำเนิด" และ "การทำแท้ง" เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญหลังจากตอนใหม่ของรายการออกอากาศ 3) รายการนี้ทำให้วัยรุ่นอเมริกาตระหนักถึงความยากลำบากของการเป็นแม่วัยรุ่น และสนับสนุนให้พวกเขาป้องกันการตั้งครรภ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Herman, J. W., & Waterhouse, J. K. (2011) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมสุขภาพเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นตอนต้นผ่านชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ความรู้ด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์แก่เยาวชนอายุ 10-14 ปี กิจกรรมในโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรมเชิงปฏิบัติการและการเรียนรู้แบบโต้ตอบในชุมชน การใช้วิธีการสอนที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเยาวชน ร่วมกับผู้ปกครองและบุคลากรชุมชนในการสนับสนุนโครงการ ผลลัพธ์จากโครงการ ได้แก่ 1) วัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ด้านสุขภาพทางเพศเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 2) ผู้เข้าร่วมโครงการมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการใช้วิธีป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (STIs) 3) ผู้เข้าร่วมโครงการมีแนวโน้มที่จะใช้ทักษะในการสื่อสารและการตัดสินใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ โดยภาพรวมสรุปได้ว่า โครงการส่งเสริมสุขภาพเจริญพันธุ์ที่ดำเนินการในชุมชนสามารถช่วยเพิ่มความรู้และพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในวัยรุ่นตอนต้น

สรุปแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น งานวิจัยต่างประเทศ ประกอบด้วย 1) การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ การส่งเสริมความรู้และทักษะชีวิต การส่งเสริมบทบาทของครอบครัว เพิ่มการเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการให้ความรู้ 2) การแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ สนับสนุนการศึกษาต่อและอาชีพ ลดการติดยาทางสังคม เปลี่ยนทัศนคติทางสังคม ผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เหมาะสม

สรุปจากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ สามารถสรุปแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้ ดังนี้

1. การเสริมสร้างความรู้และทักษะชีวิต ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษา โดยการบรรจุหลักสูตรเพศศึกษาแบบรอบด้านในโรงเรียน เพื่อให้วัยรุ่นมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด ความสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และการควบคุมตนเอง การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ

2. การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว ส่งเสริมให้พ่อแม่มีบทบาทในการพูดคุยเรื่องเพศศึกษากับบุตรหลาน และอบรมผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม การสนับสนุนจากชุมชน ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนช่วยในการดูแลและสนับสนุนวัยรุ่นในเรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิด

3. การเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพและการคุมกำเนิด ได้แก่ การบริการสุขภาพที่เข้าถึงง่าย จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและบริการคุมกำเนิดที่เข้าถึงได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ปกครองรับรู้ การบริการทางการแพทย์ให้บริการตรวจสุขภาพและคำปรึกษาโดยบุคลากรทางการแพทย์เพื่อช่วยวัยรุ่นที่มีข้อมูลที่ถูกต้องและปลอดภัยในการตัดสินใจ

4. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการให้ความรู้ ได้แก่ การใช้สื่อออนไลน์ และใช้โซเชียลมีเดียเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย การสร้างแคมเปญรณรงค์ ส่งเสริมแคมเปญรณรงค์เพื่อกระตุ้นความตระหนักรู้ในกลุ่มวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

5. การสนับสนุนการศึกษาต่อและการฝึกอาชีพ ได้แก่ การสนับสนุนการศึกษาต่อสำหรับแม่วัยรุ่น และสนับสนุนการฝึกอาชีพให้แม่วัยรุ่นมีรายได้ สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้

6. เปลี่ยนทัศนคติทางสังคม ได้แก่ สร้างความเข้าใจในสังคม จัดอบรมให้สังคมเข้าใจปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและลดการตีตราผู้ที่ประสบปัญหา และสนับสนุนการกลับเข้าสู่การศึกษา ลดอุปสรรคในการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อให้แม่วัยรุ่นมีโอกาสพัฒนาตนเองและชีวิตที่ดีขึ้น

7. การผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เหมาะสม ได้แก่ การพัฒนากฎหมาย พัฒนากฎหมายที่สนับสนุนสิทธิของแม่วัยรุ่น และกำหนดนโยบายป้องกันการล่วงละเมิด ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศและป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น

หลักพรหมวิหารธรรม

พรหมวิหารธรรม หรือ พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา หลักพรหมวิหารธรรมเป็นแนวทางให้บุคคลดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม (พระธรรมปิฎก, 2562) หลักธรรมนี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในบริบทของสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความท้าทาย และความขัดแย้ง หลักพรหมวิหารธรรมสามารถเป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับบุคคล และสร้างสังคมให้สงบสุขได้ สมเด็จพระญาณสังวร (2527) ได้ให้ความหมายของ “พรหมวิหารธรรม” ว่าเป็น “ธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ผู้ไม่มัวหมองในศีล ในธรรม ในวินัย คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา” นอกจากนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (2561) ได้อธิบายว่า “พรหมวิหารธรรม คือ ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐ เป็นธรรมประจำใจของท่านผู้มีคุณความดียิ่งใหญ่ หรืออภิปญญาธรรมที่แผ่ไปไม่มีประมาณ”

องค์ประกอบของพรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมที่ช่วยกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติต่อผู้อื่น ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่

1. เมตตา (Loving-kindness) คือ ความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น โดยไม่มีเงื่อนไขและปราศจากอคติ

2. **กรุณา** (Compassion) คือ ความสงสารและปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์
3. **มุทิตา** (Sympathetic Joy) คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความสุขและประสบความสำเร็จ
4. **อุเบกขา** (Equanimity) คือ ความวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่โอนเอียงไปตามอารมณ์หรือความลำเอียงส่วนตัว

บทบาทของพรหมวิหารธรรมต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ในสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบัน เราสามารถนำหลักพรหมวิหารธรรมมาปรับใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. **ในครอบครัว** การใช้เมตตาและกรุณาช่วยสร้างความรักความเข้าใจภายในครอบครัว ทำให้เกิดความอบอุ่นและลดความขัดแย้ง
2. **ในสถานที่ทำงาน** การนำมุทิตาและอุเบกขามาใช้ช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความร่วมมือ
3. **ในสังคม** พรหมวิหารธรรมช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ลดปัญหาความรุนแรง และทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม
4. **ในการแก้ปัญหาสังคม** ช่วยให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส เช่น การช่วยเหลือคนยากจน การสนับสนุนโครงการสาธารณประโยชน์ หรือการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพรหมวิหารธรรม

กรมการศาสนา (2563) ได้ศึกษาหลักพรหมวิหาร 4 และการประยุกต์ใช้ในสังคมไทย โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวคิดของพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วย เมตตา (ความปรารถนาดี), กรุณา (ความสงสารช่วยเหลือ), มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข) และ อุเบกขา (การวางใจเป็นกลางอย่างมีสติ) ตลอดจนแนวทางการนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน งานวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย โดยเฉพาะในการดำเนินชีวิตของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กร ช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในด้านการศึกษา การบริหาร และการพัฒนาสังคม สามารถส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นอยู่ที่ดี เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2564) ที่ศึกษาเรื่อง "พรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานในองค์กรยุคปัจจุบัน" โดยผลการวิจัยพบว่า หลักพรหมวิหาร 4 สามารถส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น บรรยากาศการทำงานที่ดี ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะของบุคลากร นอกจากนี้ยังพบว่าการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในองค์กร ส่งผลให้เกิดความยุติธรรมในการตัดสินใจและการปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนด้วยความเมตตาและกรุณา ช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มความเป็นมิตรในที่ทำงาน ทำให้การบริหารงานในยุคปัจจุบันมีความเหมาะสมและเข้ากับการจัดการต่าง ๆ ได้ดี สอดคล้องกับสถาบันพระพุทธศาสนาและสังคม (2560) ที่ศึกษาการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการพัฒนา

สังคมไทยสู่ความสมานฉันท์ ผลการวิจัยพบว่า หลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมที่ปราศจากความรุนแรงและการแบ่งแยก สังคมที่มีการให้อภัยและการยอมรับความแตกต่าง การนำหลักพรหมวิหารมาใช้ในการสังคมช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างบุคคล สร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา และความร่วมมือ ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่เกิดจากความไม่เข้าใจกันและการตีตราต่างๆ เช่นเดียวกับพระธรรมปิฎก (2562) ที่ได้ศึกษาหลักพรหมวิหารในพระพุทธศาสนาและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยหลักพรหมวิหาร 4 ถือเป็นหลักที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น มีความรักและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ลดความทุกข์และความขัดแย้งใน นอกจากนี้จิราพร ศรีสวัสดิ์ (2564) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในหลายด้าน ได้แก่ 1) เมตตา ใช้ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน 2) กรุณา ใช้ในการช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาครูและนักเรียนในทุกสถานการณ์ 3) มุทิตา ใช้ในการยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จและส่งเสริมการพัฒนาความสุขในองค์กร และ 4) อุเบกขา ใช้ในการตัดสินใจที่มีความเป็นกลางและมีสติในการแก้ปัญหา ซึ่ง ญัฐวุฒิ แก้วสม (2565) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเทพราช อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านเทพราชมีการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิตในหลายด้าน ดังนี้ 1) เมตตา ใช้ในการช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกในชุมชนที่ประสบปัญหาต่างๆ โดยไม่เลือกปฏิบัติ 2) กรุณา ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือและการทำความดีร่วมกัน 3) มุทิตา ใช้ในการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น โดยการสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสุขและความร่วมมือ และ 4) อุเบกขา ใช้ในการไม่ตัดสินผู้อื่นจากอคติหรือการทำให้เกิดความขัดแย้ง โดยเน้นการใช้สติในการตัดสินใจ โดยบุญเลิศ สุขสวัสดิ์ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนักศึกษาจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โดยผลการวิจัยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดผลที่ดีและทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความรักและห่วงใยผู้อื่นอย่างไม่เลือกปฏิบัติ และมีความเมตตาในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม นอกจากนี้ ยังพบว่าการพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักพรหมวิหาร 4 ทำให้นักศึกษามีความมั่นคงในตัวเองและมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของการทำความดีเพื่อสังคม เช่นเดียวกับสุภัทรา เกิดผล (2566) ได้ทำการศึกษาบทบาทของหลักพรหมวิหาร 4 ในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในระบบการศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักพรหมวิหาร 4 สามารถเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยในการพัฒนาเยาวชนให้มีความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การดูแลช่วยเหลือในสังคม การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และการมีจิตที่สงบในการตัดสินใจ

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 สามารถสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและความร่วมมือในระดับชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ อภิชาติ สุขใจ (2565) ได้ศึกษาการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งในองค์กร ผลการวิจัยพบว่าสามารถช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามหลักเมตตาและกรุณาจะส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือและการให้ความสนใจต่อความทุกข์ของผู้อื่น ขณะที่มุทิตาเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการยินดีและร่วมแสดงความสุขในความสำเร็จของผู้อื่น ส่วนอุเบกขาช่วยให้การตัดสินใจในสถานการณ์ขัดแย้งเกิดขึ้นด้วยความสงบและเป็นธรรม

สรุปได้ว่า หลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจ รวมถึงเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความสุขในองค์กรและสังคม ทั้งยังเป็นแนวทางในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านแก้ว

โรงเรียนบ้านแก้วเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดจันทบุรี จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2567 มีนักเรียนทั้งหมด 874 คน มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 52 คน ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนและเป็นคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดจันทบุรี ได้ทราบข้อมูลและข่าวสารเรื่องดังกล่าวจากการประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัด และในระดับชาติ จึงได้สนใจศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสรุปแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความรู้และทักษะชีวิต 2) การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชน 3) การเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพและการคุมกำเนิด 4) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการให้ความรู้ 5) การสนับสนุนการศึกษาต่อและการฝึกอาชีพ 6) เปลี่ยนทัศนคติทางสังคม และ 7) การผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เหมาะสม และได้นำวิธีการดังกล่าวมาบูรณาการกับหลักพรหมวิหารธรรม ใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ผู้เรียนในโรงเรียนบ้านแก้ว ดังนี้

1. การเสริมสร้างความรู้และทักษะชีวิต (เมตตา + กรุณา) โดยจัดกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 การสนับสนุนให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้เรื่องเพศวิถี และบูรณาการในหลักสูตรสุขศึกษา
 - 1.2 การอบรมครูนางฟ้าสื่อสารและช่วยเหลือนักเรียนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน
 - 1.3 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- ส่งเสริมส่งเสริมทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทักษะการปฏิเสธ และทักษะการตัดสินใจ
- สนับสนุนการพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชน (กรุณา + มุทิตา) โดยจัดกิจกรรม ดังนี้
 - 2.1 จัดเวทีเสวนาให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และให้คำปรึกษาลูกหลาน
 - 2.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- โรงเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน
- สร้างระบบการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

3. การเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพและการคุมกำเนิด (กรุณา + อุเบกขา) โดยจัดกิจกรรม ดังนี้
 - 3.1 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขให้เข้ามาให้ความรู้ในโรงเรียน
 - 3.2 จัดให้มีช่องทางให้นักเรียนเข้าถึงบริการสุขภาพที่เป็นมิตร
 - 3.3 ส่งเสริมให้มีพื้นที่ให้คำปรึกษาสุขภาพทางเพศโดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- ประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพให้มีการตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษาในโรงเรียน
- สนับสนุนให้มีห้องให้คำปรึกษาที่เป็นมิตรและปลอดภัย

4. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการให้ความรู้ (เมตตา + มุทิตา) โดยจัดกิจกรรม ดังนี้
 - 4.1 ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เช่น ไลน์ Teen Club
 - 4.2 ส่งเสริมการประกวดคลิปแนะนำการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
 - 4.3 ผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้สะดวกในทุกระดับชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา
- ผลักดันให้มีโครงการ E-learning หรือคลิปวิดีโอให้ความรู้ที่น่าสนใจ

5. การสนับสนุนการศึกษาต่อและการฝึกอาชีพ (กรุณา + มุทิตา) โดยจัดกิจกรรม ดังนี้
 - 5.1 จัดระบบสนับสนุนให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถเรียนต่อได้
 - 5.2 หาทุนการศึกษาและโอกาสทางการเรียนให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- สนับสนุนนโยบายช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้สามารถเรียนต่อได้
- ส่งเสริมโครงการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียน

6. เปลี่ยนทัศนคติทางสังคม(อุเบกขา + เมตตา) จัดกิจกรรม ดังนี้
 - 6.1 สร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกถูกตัดสิน
 - 6.2 ให้ความรู้กับครู และเพื่อนนักเรียนร่วมชั้นให้เข้าใจ และให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- ออกมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในโรงเรียน
 - สนับสนุนวัฒนธรรมที่ช่วยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์รู้สึกมีคุณค่า
7. การผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เหมาะสม (อุเบกขา + กรุณา) จัดกิจกรรม ดังนี้
- 7.1 ปรับปรุงระเบียบของโรงเรียนให้เอื้อต่อการศึกษาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์
 - 7.2 สนับสนุนการพัฒนา นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นมิตรต่อนักเรียน
 - 7.3 ประสานงานกับภาครัฐและองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างมาตรการที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

- การฝึกอบรมและพัฒนาผู้นำหรือมอบรางวัลโรงเรียนต้นแบบในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน
- สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการศึกษาต่อของนักเรียน

ภาพที่ 1 พรหมวิหารธรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโรงเรียนบ้านแก้ว

สรุปผลการดำเนินงาน

การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา โรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. เมตตา (ความรักความปรารถนาดี)

- 1.1 ผู้บริหารและครูมีใจเปิดกว้าง และมองนักเรียนทุกคนด้วยความรักและความหวังดี
- 1.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตและเพศวิถีที่ให้นักเรียนรู้สึกได้รับการยอมรับไม่ถูกตีตรา
- 1.3 สร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่อบอุ่น ปลอดภัย ให้นักเรียนรู้สึกเป็นคนมีคุณค่า

2. กรรณ (ความสงสารและช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นทุกข์)

- 2.1 หากนักเรียนตั้งครรรค์หรืออยู่ในกลุ่มเสี่ยงควรได้รับความเข้าใจและการดูแลอย่างใกล้ชิด
- 2.2 จัดระบบการให้คำปรึกษา โดยไม่ซ้ำเติมหรือกล่าวโทษ
- 2.3 ประสานหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยนักเรียนเข้าถึงบริการสุขภาพและการช่วยเหลือที่เหมาะสม

3. มุทิตา (ยินดีในความดีของผู้อื่น)

- 3.1 ส่งเสริมการยกย่องนักเรียนที่มีพฤติกรรมดีมีความรับผิดชอบในตนเอง
- 3.2 สนับสนุนกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และการทำกิจกรรมร่วมกันที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 3.3 เชิดชูโรงเรียน หรือครูต้นแบบที่สามารถบริหารจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. อุเบกขา (วางใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยใช้อารมณ์)

- 4.1 ผู้บริหารควรใช้สติและปัญญาในการวางนโยบายหรือมาตรการที่เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ
- 4.2 พิจารณาแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงเหตุและผล เป็นกลาง และให้โอกาสนักเรียนได้พัฒนาตนเอง
- 4.3 ใช้การตัดสินใจบนพื้นฐานของ ความเท่าเทียมและสิทธิมนุษยชน

สรุป

การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ไม่เพียงช่วยป้องกันการตั้งครรรค์ในวัยเรียนเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างส่งเสริมความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานราชการภายนอก ตลอดจนเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ช่วยให้นักเรียนไม่ออกกลางคัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2563). *หลักพรหมวิหาร 4 และการประยุกต์ใช้ในสังคมไทย*. สำนักพิมพ์กรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรรค์ พ.ศ. 2561*. กระทรวง.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2569)*. กระทรวง.
- จิราพร ศรีสวัสดิ์. (2564). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*, 4(2), 45–60.

- ณัฐวุฒิ แก้วสม. (2565). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเทพราช อำเภอ
สิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(1), 120–135.
- นิตยา เพ็ญศิริณา. (2564). การประยุกต์หลักสูตรเพศศึกษารอบด้านเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. *Asian
Journal of Community Health Promotion and Public Health*, 1(1), 54–66.
- บุญเลิศ สุขสวัสดิ์. (2563). การเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของ
นักศึกษาจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มทร.
สุวรรณภูมิ*, 7(1), 89–102.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2568–2569. (13 พฤศจิกายน 2567). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 141 ตอนพิเศษ 109 ง หน้า 11–13.
- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. (31 มีนาคม 2559). *ราชกิจจา
นุเบกษา*. เล่ม 133 ตอนที่ 30 ก. หน้า 1–8.
- พระธรรมปิฎก. (2562). หลักพรหมวิหารในพระพุทธศาสนาและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน. มูลนิธิพุทธ
ธรรม.
- มลิวลย์ ศรีม่วง. (2562). การจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น: กรณีศึกษาอำเภอตาลสุม จังหวัด
อุบลราชธานี. *Health Promotion and Disease Prevention Journal*, 11(2), 12–25.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2564). *พรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานในองค์กรยุคปัจจุบัน*.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วฤชสพร ณัฐจิโรจน์. (2560). การขับเคลื่อนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น.
Journal of Social Sciences and Humanities, 10(3), 45–59.
- สถาบันพระพุทธศาสนาและสังคม. (2560). *พรหมวิหาร 4 และแนวทางพัฒนาสังคมไทยสู่ความสามัคคี*.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย.
- สมเด็จพระญาณสังวร. (2527). *ธรรมะในพระพุทธศาสนา*. มูลนิธิสมเด็จพระญาณสังวร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*.
สำนักงาน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
13 (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักงาน.
- สุภัทรา เกิดผล. (2566). บทบาทของหลักพรหมวิหาร 4 ในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในระบบ
การศึกษาไทย. *วารสารการศึกษาและจริยธรรม*, 9(1), 55–70.

- องค์การยูนิเซฟ ประจำประเทศไทย. (2558). *การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย*. United Nations Children's Fund (UNICEF).
- อภิชาติ สุขใจ. (2565). การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งในองค์กร. *วารสาร สังคมศาสตร์*, 11(3), 102–118.
- Brown, J. D., & Sales, J. M. (2018). Adolescent pregnancy prevention through access to reproductive health services: A review of the literature. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 31(4), 364–371.
- Guttmacher Institute. (2017). American teens' sexual and reproductive health. Guttmacher Institute
- Herrman, J. W., & Waterhouse, J. K. (2011). A pilot program to promote reproductive health among young adolescents in a community setting. *American Journal of Sexuality Education*, 6(3), 183–197.
- Kearney, M. S., & Levine, P. B. (2015). Media influences social outcomes: The impact of MTV's 16 and Pregnant on teen childbearing. *American Economic Review*, 105(12), 3597–3632.
- Smith, T. E., & Coleman, L. M. (2019). Comprehensive sexuality education as a strategy for reducing adolescent pregnancy: A review of U.S. policies and programs. *Journal of Adolescent Health*, 65(6), 715–722.
- United Nations International Children's Emergency Fund. (2021). *Adolescent pregnancy: A global challenge*. UNICEF.
- World Health Organization. (2022). *Preventing adolescent pregnancy: Strategies and policies*. World Health Organization.